

Gamla spöken

Gamla spöken

drama av

Christian Lanciai (2007)

Personerna:

John
Magnus
Doktor Singh
Magda
En officer
Benny
Mona
Mikael
Tore
Fler officerer
Arnold Schönfeld, SS-officer
Wladyslaw Szpilman, pianist
Wolf Lieberman, spion
Max och
Vojtek, polska judar
Rabbinen
Witold, alias Gottfried Schwarzkopf
Angelika Potowska, artist
Martin, pojke
Polska partisaner
Ryssar
En läkare

Handlingen utspelar sig i modern tid i Himalaya
med återblickar till svenskt 60-tal,
Ungern och Warszawaghettot under andra världskriget
samt Moskva.

Copyright © Christian Lanciai, november 2007.

Scen 1.

John Du har riskerat livet, min vän.
Magnus Ursäkta mig, men jag var desperat.
John Vi trodde vi hade förlorat dig. Du var helt väck.
Magnus Jag vet.
John Varför gjorde du det?
Magnus Jag stod inte ut längre. Jag har lidit av den här sömnlösheten hela mitt liv, John, och jag har aldrig kunnat sova utan mardrömmar.
John Det låter närmast som något av en överdrift. Man minns ibland starka drömmar men aldrig när man sovit gott.
Magnus Något sådant minne har jag inte.
John Det är det jag menar. Så du trodde du kunde bota dig med att förvärra och fördubbla symptomen.
Magnus Det var värt ett försök.
John Du är hemsökt, Magnus.
Magnus Av vem? Är jag besatt? Är det någon demon som driver med mig?
John En tredjedel av mänskligheten lider av sömnlöshet, och det är inte så konstigt så som mänskligheten bär sig åt. Men den tredjedelen är snart hälften.
Magnus Du menar att det jag lider av är helt normalt.
John Nej, det är ytterst individuellt, men jag känner igen symptomen från andra liknande fall.
Magnus Berätta.
John Jag vet inte om du tål det, men risken finns att du hemsöks av minnen från ett tidigare liv. Det är vanligare än man tror.
Magnus Kan det åtgärdas?
John Det beror på dig.
Magnus Jag vill det. Därför tog jag drogen.
John Minns du dina drömmar? Hallucinerade du? Träffade du någon? Förnam du något?
Magnus Alltför mycket.
John Berätta.
Magnus Allt var främmande för mig men ändå så ytterst välbekant. Alla människorna var fullkomligt främmande för mig, och ändå kände jag dem så väl.
John Fortsätt.
Magnus Allting svindlade för mig, och det var som om jag kastades ut för en brunn.
John Nådde du botten?
Magnus Nej.
John Typiskt. Man når aldrig botten i sådana fall.
Magnus Jag vet att det finns människor som är medvetna om sina tidigare liv. Hör du till dem?
John Ja.
Magnus Är du säker?
John Så gott som.
Magnus Kanske vi har känt varandra i tidigare liv.
John Det är inte osannolikt. Själar brukar följas åt.
Magnus Kan du berätta? Vågar du berätta?
John Naturligtvis. Jag var i ett östeuropeiskt land och hörde till motståndsrörelsen först mot Hitler och sedan mot Stalin och dog i Gulag 1952.
Magnus Minns du några detaljer?
John Det handlar inte om att minnas. Allt vad själen någonsin upplevat finns lagrat i dess obegränsade arkiv av sinnesrörelser. Till de starkaste sinnesrörelserna hör förluster i synnerhet av personer man älskat. Om man till exempel ser en älskad

mördas blir själen märkt för alltid. Därför söker själsfränder upp varandra på nytt i kommande liv för att kompensera sina förluster. Det naturliga för en frisk själ är att ständigt gå vidare och aldrig blicka tillbaka. Därför är det så ytterst få som minns sina tidigare liv. De har genom döden passat på att göra rent hus med sitt passerade liv men bevarar lärdomarna och intrycken för att göra bättre ifrån sig i nästa, och det kan man alltid göra. Men ibland hänger störningar kvar från obearbetade traumata och oavslutade föresatser, som till exempel om man mördats eller ryckts bort mitt i blomman av sin ungdom i en olycka eller omkommit utan att någon kunnat vittna om saken och utan att man kunnat meddela de sina. Sådana blir lätt så kallade spöken som förr eller senare spåras upp av spiritister som kan hjälpa dem med deras problem.

Magnus Var du en sådan som blev avbruten och mördad?

John Hela Europa var fullt av sådana efter andra världskriget, då Europa inklusive Ryssland i princip var reducerat till en ruinerad kyrkogård av osaliga andar.

Magnus Var du störd?

John Jag var mycket störd. Därför blev jag vad jag blev.

Magnus Och vad är du?

John En asocial rotlös paria.

Magnus Med hög utbildning.

John Det är en annan fråga. Jag gjorde vad jag kunde för att komma till rätta med mitt liv.

Magnus Och hur kom du till rätta med ditt tidigare liv? Var du medveten om det från början?

John Inte alls. Västerlandet har ju sedan kristendomen etablerades försökt eliminera all diskussion om tidigare liv. Det var först här i Indien mina ögon öppnades för det undermedvetnas obegränsade arkiv och resurser.

Magnus Genom droger?

John Bara delvis. Mest genom undervisning, terapi och studier.

Magnus Jag känner en god vän hemma som tog LSD varje dag bra för att komma i kontakt med sitt undermedvetna och tidigare liv.

John Hur länge höll han på med det?

Magnus I tre år.

John Och han lever ännu?

Magnus Ja.

John Och är inte hjärnskadad efter sådana överdrifter?

Magnus Nej, faktiskt inte.

John Var det därför du tog till den livsfarliga drogen?

Magnus Jag var alltid nyfiken på den. Här fick jag den gratis.

John Det hade kunnat sluta illa. Man bör aldrig utsätta sig för drogexperiment utan vägledning och sällskap.

Magnus Ursäkta mig, men jag kom i alla fall levande tillbaka.

John Det såg inte ut så först.

Magnus Hade du vägledning in i ditt undermedvetna?

John Du skall få träffa honom. Det är en gammal klok man som känner människan.

Magnus Hindu?

John Ja.

Magnus Namn?

John Doktor Singh.

Magnus Låt mig få träffa honom med det snaraste.

Scen 2.

Singh Jag hör att ni har problem med sömnen.
Magnus Outsägliga.
Singh Vem har inte det?
Magnus John menade att ni kunde hjälpa mig.
Singh Inte med sömnen. Det är en fysisk sak. Bara med era drömmar. Men är ni verkligen villig att utsätta er för ett sådant risktagande? Enligt John har ni besvär med ert undermedvetna och vill ni komma åt besvären. Det är en svårare och mera smärtsam och kan vara en mer fatal operation än en biopsi i hjärnan.
Magnus Ni får det bara att framstå som mera lockande.
Singh Vet ni något?
Magnus Om vad?
Singh Om vad ni lider av?
Magnus Nej, jag bara lider av det.
Singh Nåväl, vi skall göra ett experiment, som bara har utsikter att bära frukt om ni samarbetar till hundra procent.
Magnus Jag samarbetar till hundra procent.
Singh Jag behöver ert fullständiga godkännande.
Magnus Ni har mitt fullständiga godkännande.
Singh Jag tänker utsätta er för en drog som ställer er helt naken inför ert undermedvetna. Det är helt på ert eget ansvar. Jag ansvarar inte för följderna, utan det är ni själv som måste sortera ut ert undermedvetna. Jag garanterar dock att drogen inte skadar er hjärna, i motsats till LSD, som jag till min fasa hört att ni provat i ren desperation. Hur länge drogen verkar på er är ytterst individuellt, men enligt min erfarenhet kan patienten själv avgöra hur länge han vill förbli i sitt trancetillstånd. Fastän drogen upphört verka kan ni alltså förbli kvar i var ni vill vara i ert undermedvetna, men ni kan också när som helst återkalla er själv till den fysiska verkligheten.
Magnus Vad är det för en underbar drog?
Singh En ört som växer oåtkomligt i det högre Himalaya. Endast tibetaner kan identifiera den, hantera den, preparera den och förstå sig på den. Madame Blavatsky använde sig av den men i övermått.
Magnus Var alltså allt hon skrev material ur hennes undermedvetna?
Singh I stort sett, - ja.
Magnus Det förklarar en del.
Singh Är ni redo?
Magnus När som helst.
Singh Lägg er då bekvämt, som i soffan hos en psykolog. Vila. Slappna av. Jag skall ge er någonting att dricka. Det smakar inte mycket men något syrligt. Vad ni än gör så bli inte förskräckt, utan bara håll er lugnt till er själv. Är ni redo?
Magnus Vad väntar ni på, doktorn?
Singh Var så god. *(ger honom vad som ser ut som ett vanligt litet glas vatten.*
Magnus dricker begärligt. Blackout.)

Scen 3.

Magnus (vrålar i mörkret) Magda! Magda!
Magda (en ung skönhet, framträder i spotlight) Här är jag, min älskade. Du har återfunnit mig. Tack för att du kom tillbaka.
Magnus Var är du?
Magda Här. Jag är alltid hos dig, fastän du har glömt mig.

Magnus Det var inte mitt fel att jag glömde dig. Jag tvingades till det.

Magda Jag vet. Jag förlåter dig. Vi tvingades alla. Orättvisan besegrade oss. Historien körde över oss, och vi förpassades till de bortglömda offrens oändliga något osaliga skara.

Magnus Vad skall det bli av oss, när världen aldrig hittar rätt igen?

Magda Vi får fortsätta treva i mörkret. Där kan vi åtminstone alltid hitta varandra.

Magnus Jag vill aldrig släppa dig, Magda, nu när jag äntligen återfunnit dig igen.

Magda Så är det alltid.

Magnus Var det du som fann mig eller jag som fann dig?

Magda Du ropade på mig.

Magnus Ur djupet av min förtvivlan.

Magda Du förlorade mig kanske en gång för mycket.

Magnus I hur många livstider har vi känt varandra?

Magda Otaliga.

Magnus Är det alltid samma historia?

Magda Jag är rädd för det. Men jag lever alltid så länge du älskar mig, Magnus.

Magnus Var är du nu?

Magda Här hos dig.

Magnus Ja, det ser jag väl, men jag menar i den fysiska verkligheten.

Magda Det är av underordnad betydelse. Du får se. Du finner mig alltid igen.

Magnus Lämna mig inte, Magda!

Magda Aldrig. Jag bor och lever alltid i ditt hjärta. (*försvinner*)

Magnus Varför förlorade jag henne? Varför lämnade jag henne? Var det mitt eget fel? Det var i varje fall inte hennes.

John Du finner henne alltid igen, Magnus. Ni är två själar som alltid återfinner varandra.

Magnus Är du här hos mig i mörkret, John?

John Ja, det är jag, för att vägleda dig, under doktor Singhs ansvarsfulla övervakning.

Magnus Har du då fått samma drog?

John Ja, Magnus, för att kunna hålla efter dig och komma med förklaringar när det behövs.

Magnus Jag tackar. Vad vet du om Magda?

John Ingenting, men det verkar som om hon torterades ihjäl medan du tvingades se på.

Magnus Av vilka skurkar då?

John Av övermakten. Det fanns många sådana innan vi föddes. Det är likgiltigt om det var Gestapo eller KGB.

Magnus Men det är politiskt viktigt.

John Inte nu längre. Tänk på din själ och dess flykt från ditt förflutna för att nå frihet och friskhet, Magnus. Det är det enda väsentliga.

Magnus Mina trauman överväldigar mig.

John Låt dem göra det, så att du kan ta i tu med dem.

Magnus Jag ser ett litet barn våldtas.

John Det är du själv i ett tidigare liv.

Magnus Gossen är försvarslös mot den råbarkade busen.

John Sådant kan hända vem som helst.

Magnus Har du råkat ut för det?

John Ja, av min egen styvfar, när han var berusad.

Magnus Vad är vi människor för monster egentligen?

John Tyvärr ställer aldrig de mänskliga monstren själva sig den frågan.

Magnus Vilket är det värsta mänskliga monster jag har haft att göra med?

John Och det frågar du mig?

Magnus Kan du inte gräva upp honom ur mitt undermedvetna?
 John Det kan du bara göra själv.
 Magnus Jag vill bara fly och försvinna och komma bort helst från mig själv. Hela mitt liv har egentligen bara varit en flykt från mig själv, men jag har aldrig lyckats. Vad är det som håller mig kvar i mig själv?
 John Ditt ansvar.
 Magnus För vad?
 John För alla som du någonsin känt.
 Magnus Även dem jag inte älskat?
 John Ja.
 Magnus Vill du påstå att jag själv bär ansvaret för mina egna värsta förtryckare?
 John De brottsliga bär ansvar för sina egna brott, men du är ansvarig för att ha låtit dig förtryckas av dem.
 Magnus Utan min egen förskyllan?
 John Man kan alltid undvika vad som inte är hälsosamt, om man bara är tillräckligt klok. Men om man är en själ och medveten om det är man klok.
 Magnus Jag vet inte om jag håller med. Min erfarenhet säger annorlunda.
 John Låt mig se den.
 Magnus Jag vet inte om jag kan.
 John Det är bara att kasta sig ut i djupet.
(Scenen visar Magda med en officer.)
 Officeren Du får allt bara jag får dig.
 Magda Ge mig då den information jag behöver.
 Officeren Vad som helst. Ni kan ändå inte göra något åt att vi ockuperar ert land och utrotar allt motstånd. Men du får inte lura mig.
 Magda Hur skulle jag kunna lura dig? Hur skulle vi kunna lura någon av våra ockupanter? Varje löfte ni ger oss bryter ni ju bara, och all vänlighet från er sida är lögnar som vänder sig till motsatsen i utstuderad grymhet.
 Officeren Vad du är vacker när du är arg.
 Magda Berätta när ni planerar sätta in offensiven.
 Officeren Onsdag klockan tolv. Sedan avbryts den inte förrän allt motstånd är brutet. Ta nu av dig trosorna.
 Magda Inte så bråttom.
 Officeren Jag är hungrig!
 Magda Men jag är inget mål mat, som man kan sluka.
 Officeren Nej, du är bättre upp!
 Magda Sluta!
 Officeren Du lovade mig ju!
 Magda Men inte så hårt!
 Officeren Jag är militär, Magda. *(våldtar henne)*
 Magnus *(kommer in)* Magda!
 Officeren *(störd)* Vem är det där?
 Magda Min man.
 Officeren Skit i honom. *(fortsätter)*
 Magnus Magda! Du lovade mig ju!
 Magda Det går över, Magnus. Det går över.
 Officeren *(drar fram sin pistol)* Stick, ditt kryp, eller jag skjuter ner er båda i självförsvar.
 Magnus *(obeväpnad)* Nej! *(flyr)*
 Officeren Såja. Nu kan vi skrida till verket. *(fortsätter ännu hårdare)*
 Magnus Det finns saker som det bara inte går att genomlida en gång till.
 John Jag förstår. Ta en paus. Ta upp något annat.
 Magnus Jag orkar inte. Jag är för upprörd.

John Du har fått en chock.
Magnus Ja, jag är rädd för det.
John Gå tillbaka till ditt eget liv. Ta upp något du själv minns klart och tydligt och inte känner obehag för men som ändå kan ha med ditt problem att göra.
Magnus När mina sömnproblem började?
John Exempelvis.
Magnus Då måste jag gå till några mycket gamla vänner.

Scen 4. Kvarten.

Benny Välkommen, Magnus!
Mona Vi visste att du inte skulle svika oss! Vi har just tänt på!
Mikael Det var bara du som fattades!
Magnus Hur länge har ni hållit på?
Mona Hur länge har vi hållit på?
Benny Jag tror bestämt vi började igår.
Mikael Romantiken är tidlös och tar aldrig slut.
Benny Därför har den heller ingen början.
Tore Vi satt just och försökte analysera varandras aktuella hallucinationer. Vi har kommit fram till att vi troligen ramlat in i tidigare liv.
Benny Det är faktiskt inte så ovanligt som det låter.
Mona Och vi är alla säkra på att vi känt varandra i tidigare liv.
Mikael Vad sägs om det? (*bjuder en holk, och Magnus sätter sig ner och deltar*)
Magnus Jag vet ingenting om sånt.
Tore Då är det hög tid att du blir invigd.
Mikael Sannerligen. Det är en helt ny värld att upptäcka.
Tore Den geografiska världen är ju redan kartlagd, exploaterad och fördärvad, men det är aldrig något slut på den inre oändligheten.
Benny Men vi får inte glömma eller försumma den timliga verkligheten. Vi har mycket att göra. För att pacificera världen och få slut på alla krig och alla kärnvapen nedmonterade och skrotade måste vi först frälsa hela världen med hasch.
Mona Kärlek framför allt, fri kärlek utan gränser.
Mikael Kärlek och skönhet och sanning. Alla lögnar måste genomskådas, all förställning måste upphöra, och alla hemligheter måste ut.
Mona Till exempel militärkomplotten som mördade Kennedy.
Benny Just det. Han ville få slut på Vietnamkriget innan det hade börjat, och därför mördades han av militärerna.
Tore Vilket skulle bevisas.
Magnus Hur vet ni det?
Tore Det har vi sett i våra syner. Det har vi genomskådat. Det har vi förstått av oss själva. Inget annat motiv håller.
Mikael Sant.
Magnus Och därför blir Amerika krigsgalet och polariserar alla galna krigsmakter och diktaturer och gör dem ännu nervösare vid avfyrningsknapparna, och så ökar våldet, kriget, barbariet, okunnigheten och det universella mänskliga vansinnet.
Benny Du är klok du.
Mikael Men som kontrast uppstod hippierörelsen.
Benny Som bara förökar sig hela tiden i nya globala ideella rörelser som miljörörelsen, Greenpeace, den gröna revolutionen och regnbågsrörelsen.
Tore Vi har bara börjat.
Magnus Men är droger verkligen rätta medlet?
Benny Det effektivaste.

Tore Om alla politiker sattes på en LSD-tripp och tvingades se sina undermedvetna i vitögat skulle de sadla om totalt genast och i de flesta fall upphöra att vara politiker.

Mikael Ja, de skulle botas från maktens fåfänga och storhetsvansinne.

Mona Det enda politiker gör och tänker på är att behålla sina positioner med sina feta löner och försvara dem till varje pris mot all liberalisering och reformer med stabilitet som ursäkt.

Benny Ja, de tänker bara på sin egen stabilitet. Alla politiker är enkelriktat konservativa. Varje krav på förnyelse och reformer upplever de som hot mot dem själva.

Mikael Därför är det rätt att köra över dem, vilket måste ske, om planeten skall kunna räddas från mänsklig ihjälexploatering och global oåterkallelig miljöförstöring till döds för hela planeten.

Benny Just det.

Mona Den här holken är slut, grabbar. Tänd på en ny.

Magda (kommer in, håller sig i bakgrunden) Vad gör du bland knarkarna, Magnus?

Magnus Förlåt mig, men de är gamla vänner till mig. Inte kan jag ju förneka dem eller överge dem?

Magda Men de knarkar. De är självdestruktiva. De förgiftar sig själva. Det är fel väg. I stället för att rädda världen går de under själva.

Benny Ingen risk så länge vi orkar hålla på. Festen går aldrig över, Magnus. Sitt kvar och delta i gänget.

Magnus (bryter upp) Jag är ledsen, kamrater, men jag måste vidare. Tack för avkopplingen. Jag måste återvända till arbetet.

Benny Säg inte att du arbetar!

Magnus Den globala miljöförstöringen är bara en del av mina bekymmer. De personliga är alltid värre än hela världens, och det är där vi måste börja.

Benny Samla dig, Magnus. Stanna kvar och koppla av.

Tore Ta en tripp, så hittar du pudelns kärna.

Magnus Bara en då.

Tore Du kommer aldrig att ångra det. Hela ditt liv kommer att öppna sig för dig.

Magda Sedan blir du fast för resten av livet.

Tore Själv tar jag LSD-trippar varje dag, precis som Beatles, och njuter av det.

Benny Håll i gång!

Magnus Alla vägar leder till dig, Magda. *(tar trippen. Blackout.)*

John Var det där det började?

Magnus Där började avgrunden.

John Du började tidigt.

Magnus Jag drömde alltid om henne och längtade alltid till henne och sökte alltid efter henne, och i drogerna fann jag henne, men för varje gång alltid mera fjärrad från mig av omständigheter.

John Hon är för dig ett oavslutat kapitel.

Magnus Och jag har ingen aning om vad det handlar om, varför det avbröts, hur det slutade eller ens vad som hände.

John Du måste konfrontera det.

Magnus Jag vet. Därför har jag uppsökt dig. Hjälp mig.

John Nej, Magnus, du måste själv göra det. Du måste själv doppa ansiktet i din egen skit. Jag är bara här för att visa dig vägen till skiten.

Magnus Om du visste vilken skit det var skulle du inte vara så hård och hänsynslös.

John Du bad om det. Jag bara hjälper dig så gott jag kan på din egen begäran.

Magnus Problemet är att jag inte själv vet vad skiten innehåller.

John Ta reda på det då.

Magnus Det är ju det jag försöker.

John Ja, jag ser det. Ingenting händer.

Magnus För helvete, John, jag är ju i upplösningstillstånd!

Magda (uppenbarar sig igen) Vad är det, Magnus? Vad klagar du över?

Magnus Alla dina älskare.

Magda Jag har inga älskare och inte ens dig. Får jag inte vara fri? Du är ju fri själv. Vi är ju inte ens gifta med varandra.

Magnus Nej, men alla som känner oss betraktar oss ändå som ett oskiljaktigt par.

Magda Jag vet, och jag har inte skilt mig från dig.

Magnus Nej, du säger inte nej till någon. Du uppmuntrar vem som helst. Du låter alla andra ta sig friheter med dig men inte mig.

Magda Magnus, du glömmet tiden vi lever i. Det sociala kontaktnätet är livsviktigt. Det är sant att jag uppmuntrat många i fiendeläget men bara för att få information. De kanske skjuter mig för det en vacker dag.

Magnus Nej, det gör de aldrig. Du är för vacker. Ingen skulle kunna skada dig, ens om någon ville det.

Magda Och allra minst du.

Magnus Ja.

Magda Därför är du min bästa vän, ty du är den enda som respekterar mig.

Magnus Men alla dina killar gör mig så gränslöst svartsjuk.

Magda Jag vet. Du är en självplågare. Du inbillar dig saker och dramatiserar dem och frossar i att lida i din självömkan.

Magnus Det är inte självömkan. Det är oro.

Magda Du kan vara lugn. Jag sover lika oroligt som du och sämre för varje natt så länge situationen fortsätter att förvärras för oss alla.

Magnus Vi är oskyldiga, Magda. Därför lider vi.

Magda Ja. Men vi är inte försvarslösa och kan slå tillbaka mot övermakten, och vi måste göra det, med alla medel, med list och förslagenhet, envishet och mod och aldrig ge upp. Därför flirtar jag med våra dödsfiender.

Magnus Men du kan råka illa ut.

Magda Det får vi se då.

Magnus Om du blir arresterad kan ingen hjälpa dig.

Magda Jag vet, och ni behöver inte tänka på det. Du skall aldrig behöva försvara mig, Magnus. Jag är till det yttre en värnlös kvinna, men du är till det inre svagare än en kvinna själv. Lita på mig och håll dig undan och ta inga risker. Låt mig ta riskerna. Håll dig i bakgrunden som mitt moraliska stöd och min bas.

Magnus Jag gör vad som helst för dig, Magda.

Magda Jag vet. Gå nu hem och ta det lugnt. (*försvinner*)

Magnus Jag gick hem och tog det lugnt men blev bara oroligare och sov bara sämre för det. Jag tänkte alltid på henne, John, och gör det fortfarande. Alla var efter henne. Alla ville ha henne. Alla ville skilja mig från henne. De skrattade åt mig när jag aldrig visade mig som hennes karl, och försökte få mig att skaffa andra flickor för att de skulle få rå om henne i fred. Hon avvisade mig aldrig, men jag forcerade aldrig min kärlek. Därför var kanske vårt förhållande idealiskt, tills...

John Tills vad då?

Magnus Jag vet ännu inte idag om hon föll eller inte, men hon blev angiven och åkte fast. Den som angav henne var en av våra egna, och han hade aldrig gjort det om han inte hatat henne, vilket han bara kan ha gjort om något allvarligt hänt i något förhållande. I en motståndsrörelse anger man inte en av sina egna om man inte själv blivit förrådd eller sviken av henne.

John Eller bedragen. Det var inte du som angav henne?

Magnus Inte för allt i världen. Det var någon av hennes många älskare.

(*Magnus tas inför förhör.*)

Officeren Vi vill er inget illa. Vi vill bara ställa några frågor. Om ni samarbetar skall ingenting hända.

Magnus Jag svarar gärna på vad jag *kan* svara på.

Officeren Så ska det låta. Vi har tagit in er väninna Magda för förhör. Hon är misstänkt för samröre med motståndsrörelsen. Då hon har haft intim kontakt med många höga officerare bland oss är det allvarligt om hon bara utnyttjat dem för information. Vi ville be er göra en lista på alla hennes vänner.

Magnus Ni måste känna till dem alla genom henne själv. Hon måste ha skänkt er namnen på alla de av era officerare hon har känt.

Officeren Vi menar hennes civila vänner.

Magnus Hon känner hela staden, och hela staden känner henne.

Officeren Vi menar hennes intima vänner.

Magnus Hon har bara en.

Officeren Och det är?

Magnus Jag själv.

Officeren Tvinga oss inte att hånle, herr Magnus. Alla har pippat henne. Ni har bara varit hennes toffel. Se det som en chans för er att ange alla hennes älskare, så blir ni av med dem.

Magnus Hon har inte haft någon älskare utom mig.

Officeren Är ni en så naiv självbedragare att ni tror på vad ni själv säger?

Magnus Fråga alla era officerare. Hon gick i säng med dem men lät sig inte pippas av dem. Hon kunde alltid säga stopp innan det var för sent. Därför blev alla som galna i henne. Hon släppte ingen in på sig, inte ens mig.

Officeren Vi vill ha namnen på alla motståndsmän hon kände.

Magnus Bara hon kan ge dem, om hon har dem.

Officeren Vi vill helst inte tortera henne och förstöra hennes skönhet.

Magnus Tortera mig då i stället.

Officeren Vi vill ha namnen genom henne eller genom er. Nåväl, vi skall tortera er båda och det samtidigt. Vi skall låta våra värsta busar och sadister få våldta henne fastbunden inför era ögon. Ni skall få stå fastbunden och munkavlad och se på medan hon knullas till döds.

Magnus Då dödar ni henne bara och förlorar henne.

Officeren (till en soldat) Låt herr Magnus gå. Han har ingenting att säga oss. (*Magnus släpps fri, och scenen upphör.*)

John (efter en paus) Blev hon knullad till döds?

Magnus Jag vet inte.

John Ta reda på det då.

Magnus Jag vet inte om jag vågar.

John Nu är vi där igen.

Magnus Jag beklagar, John, att jag måste utsätta dig för det här.

John Du utsätter bara dig själv, och jag försöker hjälpa dig att göra det, så att du kan bli klar med det.

Magnus Det blir jag aldrig. Det är hopplöst, John. Allt jag kan se är en gränslös förtvivlans avgrund utan botten ut i det oändliga.

John Uttryck din förtvivlan då.

Magnus Vad?

John Ge uttryck åt den. Ta fasta på den. Skrik! Den kan bli din räddningsplanka, då den tydligen är din enda väg vidare.

Magnus (reser sig, går rakt in utmanande i en militärmäss, skriker) Vad har ni gjort med Magda, era förbannade människoplågåre!

Officeren Ännu en galen motståndsmän som tigger om att bli avrättad.

En SS-man Nej, jag känner honom. Han är civil. Låt mig ta hand om honom.

Officeren Magda är ett avslutat kapitel.

SS-mannen Jag vet, men inte för honom. – Kom med mig, min vän. Vi är faktiskt gentlemän ibland, i synnerhet när damer är inblandade.

Magnus Lever Magda?

SS-mannen Naturligtvis lever hon.

Magnus Var är hon?

SS-mannen Det är det jag vill tala om för er, om ni bara lugnar ner era nerver till en rimlig nivå. *(tar honom åt sidan i avskildhet)*

Ni måste ha varit utomordentligt kär i henne för att komma in mitt bland oss varulvar och praktiskt taget be om att bli expedierad. Tur för er att jag var här.

Magnus Vad har ni med Magda att göra?

SS-mannen Jag vet allt om henne. Det var jag som ordnade om hennes förflyttning. Jag räddade faktiskt hennes liv. Här hade hon missbrukats till döds, ty officerarna var galna i henne. Alla ville ha henne. Ingen kunde behärska sig. Jag har aldrig sett en kvinna ha ett så fatalt inflytande på även den kallaste officer. Och jag har aldrig mött en så beräknande kvinna. Det sägs att en kvinnas list kan utmanövrera allt mänskligt förstånd, men hon gjorde det till slav under sig. Hon utnyttjade alla. Hon inlät sig på en relation bara om hon kunde dra fördel av den. När en officer inte längre kunde bestå henne med värdelösa upplysningar släppte hon honom. Det var så vi kom på henne.

Magnus Vad gjorde ni med henne? Torterade ni henne?

SS-mannen Det var det ingen av oss ville göra. Hon var alldeles för vacker. Ingen ville heller förnedra henne till en vanlig soldathora, och den enda officer som gjorde det blev mördad.

Magnus Är Heinrich Prütz död?

SS-mannen Ja, avrättad av sina egna på ett sätt som bara bevisade självmord. Men vi vet alla hur det gick till. Sådant händer ideligen, och en officer mindre märks inte. Men tillbaka till Magda. Vi nådde en överenskommelse. Ingen ville skada henne, men vi kunde inte låta henne fortsätta underminera terrängen för oss här i Budapest. Hon lämnades intakt och skottfri på villkor att hon lämnade Ungern och aldrig kom tillbaka så länge kriget höll på.

Magnus (bedövad av förvåning) Hon kunde ha meddelat mig.

SS-mannen Vi lät henne inte meddela någon. Hon fick välja mellan Tjeckoslovakien och Polen. Hon valde Polen. Vi skickade henne dit med en eskort och är väl nu och fortsätter konspirera och underminera med nya vänner i Warszawaghattot. Vi kom nämligen på att hon var judinna.

Magnus Weiss är ett tyskt namn.

SS-mannen Nej, judiskt.

Magnus (betänksam) Så ni räddade hennes liv.

SS-mannen Det var bara jag som kunde härleda hennes judiska ursprung. Hela vår nazistiska judecirkus är absurd och hotar sabotera kriget för oss. Vi har inte råd med ett extra krig inom våra gränser som slukar resurser och obstruerar trafiken på tåglinjerna. Ingen av oss ville ta ansvar för hennes död. Jag kom på hennes judiska påbrå, fastän hon aldrig praktiserat eller ens varit troende. Jag valde då att ta ansvar för hennes liv och är nu fri från ansvar.

Magnus Jag lever bara för henne. Jag har inte en droppe judiskt i mig men vill ändå hjälpa dem och ställa upp vid deras sida. Jag har hört talas om fasorna i Warszawaghattot. Kan ni hjälpa mig ta mig dit?

SS-mannen Det är bara att ta tåget. Det är på ert eget ansvar. Ni är inte komprometterad, och fri från misstankar. Ingenting kan hindra er. Lycka till.

Magnus Tack. *(reser sig ivrigt och lämnar)*

Minnenas överväldigande springfloder av känslor är kraftigare än någon syndafloed i historien. Vad är hela världens gång mot en enda individs universum av olika känsloliv? Känslorna är allt i livet, det är bara de som gör att man känner att

man lever, och det gäller själens känslor, inte sinnliga känslor som går över. Jag storknar i dessa överfallande oceaner av känslor från det förflutna och hotar att drunkna om jag inte får tag i ett vasstrå. Och det enda vasstrået kan bara vara Magda, en rar orkidé mitt i det mörkaste helvetet av Warszawaghettots avgrunder av mänskligt elände.

Scen 5. Ett mycket sjabbigt provisoriskt kafé.

Magda Tack för att du kom, Magnus. Jag trodde nästan du skulle göra det.
Magnus Jag hade inget val, Magda. Du var här. Jag kunde inte vara kvar där.
Magda Ingen sentimentalitet.
Magnus Det är fakta. Det var en fysisk omöjlighet.
Magda Det är bara du som kan få mig att skratta. Alla andra män väcker bara mitt förakt och äckel.
Magnus Men du visar det aldrig.
Magda Nej. Då skulle jag aldrig överleva. En kvinnas känslor kan bara klara sig helskinnade och överleva om hon döljer dem.
Magnus Du har aldrig kunnat dölja dem för mig.
Magda Nej.
Magnus Så. Vad kan jag göra för dig?
Magda Låt mig vara fullständigt klar, Magnus. Jag är inte här för att jag är judinna. Min familj var helt assimilerad och hade inte haft ett jota till övers för något judiskt i generationer. Judarnas sak rörde mig inte i ryggen. Jag var helt likgiltig men inte för vår lott i Ungern under fascisternas och nazisternas övervåld. Så har jag plötsligt en dag framför mig en nazistisk SS-officer som säger mig rakt upp i ansiktet: "Du är judinna. För det kan du dö om du inte samarbetar." I det ögonblicket blev jag judinna – hundra procent, fullblodig, bara för att en djävulsk SS-officer med ingen vet hur många bestialiska mord på sitt samvete anklagar mig för att jag är judinna, som om det var något brott. Jag har alltid tagit parti för de oskyldiga. Om judar i världen anklagas för att vara judar och ställs till rätta för det kan ingen i världen bli oskyldigare än de.
Magnus Och därför kom du hit.
Magda Det var en kompromiss. Jag lovade att samarbeta med nazisterna och ge dem rapporter om vad som försiggår här. Det är ännu ett sätt att samarbeta. Jag ger dem regelbundna rapporter som inte avslöjar något om den verkliga underjordiska verksamheten, medan jag samtidigt gör allt för att hjälpa dem, med smuggeltrafiken, med kontakter utanför, med moral och molotovcocktails och förberedelserna för ett uppror. Jag kan ju polska. Det kan du också. Dessutom kan du ryska. Det kan vara till stor hjälp för oss. Du kommer som gudasänd, ty vi behöver kontakter med partisanerna, motståndsrörelsen och ryssarna.
Magnus Jag blir alltså polack, byter namn, är inte ens judisk och blir er kurir.
Magda Precis. Du ska få falska identitetshandlingar. Vet tyskarna i Budapest att du är här?
Magnus Bara din SS-officer.
Magda Han trodde han räddade mig till livet i utbyte mot att jag blev hans som spion. Alla män som tror något bedrar sig.
Magnus Jag tror att jag älskar dig.
Magda Endast kärleken kan man aldrig bedra sig med, ty den är alltid och kan aldrig vara annat än äkta.
Magnus Tack för det.
Magda Det är jag som ska tacka.

Magnus (säger inget men tar hennes hand över bordet. Hon besvarar honom. De förstår varandra.)

(Warszawakonserten spelar upp med kanoner och bombkrevader som ackompanjering. Warszawakonserten fortsätter sedan oavbrutet att spela i bakgrunden, för att öka till dominerande volym bara i pauserna.)

Magnus (i mörker) Jag älskar dig, Magda.

Magda Vi kommer alla att förgås här. Mot tyskarna kommer alla att slåss till sista man, de som överlever.

Magnus Vi kommer att överleva.

Magda Är du tokig. 90% av oss kommer att föras bort och gasas ihjäl, bara för att vi är judar. De har redan börjat göra det i Treblinka.

Magnus Varken du eller jag är judar. Vi kan klara oss.

Magda Chanserna är små. Det här kriget kommer att reducera Warszawa till ett rykande inferno av bara ruiner.

Magnus Det angår inte oss. Vi överlever.

Magda Åtminstone till i morgon. Sedan får vi se. Har du inte sett hur folk dör på gatorna varje dag? Det är vanligt folk. De har inte gjort något. De har bara fått en stämpel och spärrats in här för stämpelns skull.

Magnus Det går över. Allt går över. En dag skall de alla få sin upprättelse. Det finns miljoner tyskar som organiserar sig mot Hitler.

Magda Jag vet. Vita Rosen. De flesta blir mördade.

Magnus Det har förekommit många attentat mot Hitler, och en dag kommer de att lyckas.

Magda Jag förstår inte varför inte Göring, Goebbels, Dönitz, Canaris, Rudolf Hess eller Albert Speer helt enkelt bara skjuter honom. De är ju inte dumma i huvudet och måste inse att Hitler är en förryckt psykopat. Ingen diktator har någon mänsklig rättighet att få leva, då ingen diktator kan vara diktator utan att förtrampa alla mänskliga rättigheter.

Magnus Ja, om något borde vara belagt med dödsstraff är det varje form av diktatur.

Magda Det vet vi som är förtryckta.

Magnus Det vet alla som är förtryckta.

Magda Medan diktatorerna själva skiter i det och låter så många som möjligt dö för sig så länge de lever tills de dör hatade för evigt som ständigt värre massmördare.

Magnus Stalin har sagt att ett mord är ett mord men att en miljon mord bara är statistik. Tror du han är bättre än Hitler?

Magda Vi vet inte, men vi måste satsa på honom, då bara han kan frälsa oss från Hitler. Alla attentat tycks ju ständigt misslyckas. Om de fortsätter så kommer de att sluta med att han till slut inte har något annat val än att ta sitt eget liv, som den ärelöse galningen Nero.

Magnus Nero, Caligula, Djingis Khan, Timur Lenk, Ivan den Förskräcklige, Peter den Store, Hitler, Stalin, när skall vi någonsin slippa dem?

Magda När vi är döda.

Magnus Jag tvivlar på det.

Magda Ironin är att kanske Stalin är den värste av alla, och bara han kan rädda oss.

Magnus Kan ens han det?

Magda Om han kommer i tid. Antagligen sätter vi i gång upproret innan ryssarna ens är i Polen, men den polska motståndsrörelsen kan hjälpa oss, och den kan få understöd av ryssarna. Om det skulle gå kan vi räddas. Det blir din mission, Magnus, att få ryssarna hit så fort som möjligt, innan vårt uppror begravs i eld, och innan den polska motståndsrörelsen får det som är kvar av Warszawa att resa sig mot tyskarna.

Magnus Jag skall göra mitt bästa.

Magda Jag tror du klarar det. Du är snabb och smidig och är inte den som åker fast, då du lätt smälter in i din omgivning och med de människor du rör dig bland. Du skulle kunna gälla både för polack, ryss och jude.

Magnus För dig är jag gärna en kameleont.

Magda Efter kriget, Magnus, skall vi älska. Fram till dess skall vi kämpa.

Magnus För kärleken mot kriget.

Magda Det enda vettiga kriget.

Magnus Jag älskar dig så innerligt men är fattig, vi har inget hem eller ens någon tillflyktsort, du är lika utblottad, och vi står nakna inför krigets verklighet.

Magda Warszawaghettots verklighet är ännu värre, men vi kan klara det, ty här bor kärleken, och den segrar alltid.

Magnus Du får mig nästan att tro på vad du säger.

Magda Det är meningen, ty jag menar det, och det är sant.

Magnus Efter kriget, Magda, skall vi leva.

Magda Om vi så än dör.

Magnus Vi skall icke dö, Magda. Vi skall överleva och visa krigets terrorledare att vi överlever bättre än dem. Det är vi skyldiga framtiden.

Magda Tror du på en framtid?

Magnus Det finns alltid en framtid.

Magda Jag har alltid nöjt mig med nuet. Kom, Magnus. Det är dags att du får träffa mina vänner.

(Plötsligt upplyses hela kaféet och visar en utomordentlig livaktighet – det är fullsatt och trångt med liv och rörelse överallt.)

Magda Du kommer tidigt idag, Wladyslaw.

Szpilman Jag tänkte jag för en gångs skull skulle förekomma ruschen, men den hinner alltid före mig.

Magda Möt Wladyslaw Szpilman, Magnus, vår främste pianist.

Magnus Spelar ni här på krogen?

Szpilman Varje dag.

Magda Han är framför allt Chopinkännare men har hamnat här bland oss för att han är vad han är.

Szpilman Jag är egentligen konsertpianist.

Magnus Jag trodde tyskarna kunde uppskatta sådana.

Szpilman Jag var inte etablerad och bodde med min familj, så jag följde med min familj.

Magnus Saknar ni inte den stora världen, konsertscenerna och friheten?

Szpilman Musiken kommer att finnas kvar efter kriget och allt vad den medför. Det här är inte en alldeles oinspirerande miljö. Jag arbetar på en ödesmättad Warszawakonsert för piano med full orkester, men det blir kanske någon annan som får göra den efter kriget. *(går mot pianot)*

Magda Det här är en av våra viktigaste kontakter, Wolf Lieberman från Abwehr i direkt kontakt med amiral Canaris.

Magnus Spionerar ni också här som Magda?

Lieberman Vi är kolleger.

Magda Canaris har också varit här en gång och summerade sitt intryck av ghetton att kriget skulle avgöras här till Tysklands nackdel.

Lieberman Vem som helst som ser vad vi tyskar åstadkommit här borde kunna dra samma logiska slutsats. Amiral Canaris är inte ensam.

Magda Hur är det med Rommel?

Lieberman Han är hederlig och vet allt men deltar inte i konspirationer. Andra gör det desto mer, som Leipzigs borgmästare Goerdeler och konservativa adelsmän och veteraner som von Stauffenberg.

Magda Honom känner vi inte.

Lieberman En dag lär han bli känd.

Max Vem har du med dig, Magda?

Magda En nykomling.

Max En gröngöling. Välkommen till helvetet, gröngöling. Du slipper aldrig härifrån, så det är bara att inrätta det väl för sig.

Vojtek Gyckla inte med en oskuld, Max. Skräm inte bort honom i förtid. Man vet aldrig hur nyttig han kan bli.

Max Ju förr han flyr härifrån, desto bättre för honom. Jag tror inte ens att han är medskyldig till vår ras.

Vojtek Alltså kan han klara sig. Alltså kan han hjälpa oss.

Max Ja. När vi går under kan han berätta det för eftervärlden. Han kanske rentav kan dokumentera den skenande karusellen mot döden här.

Vojtek Vi är alla lamm styrda ner i en fallgrop av vargar, främling. Var varken varg eller lamm, så klarar du dig.

Max (till Magda) Vad gör han?

Magda Skriver.

Max Ypperligt!

Vojtek Vad?

Magnus Poesi.

Max Vilket slöseri! Du har kommit fel, min vän. Här finns inte ens någon rännstenspoesi, bara lik i rännstenen fulla av liknöjdhet och ligkiltighet.

Magnus Ingen kan vara ligkiltig för vad som pågår här.

Max Jo, som lik blir du det – och skrattar åt det för evigt med ditt stela dödskallegrin. Det är världens ihåligaste skratt, och det ekar öronbedövande tyst här från varje kloak och rännsten, ty likena bärs aldrig ut. Allt som dör här stannar här, som i en ständigt tilltagande förstoppning.

Rabbinen Är Max framme och gör sig till igen?

Vojtek Han försöker bara vara rolig.

Magda Det här är vår rabbin, Magnus. Detta är min kollega Magnus från Budapest.

Rabbinen Knappast jude, eller hur?

Max Vänta bara. Här blir man det. Den smutsen kan man inte tvätta av sig här och sprider sig som loppor som biter sig fast i en för evigt.

Magnus Ni är en större poet än jag, Max.

Max Nej, jag är ingen poet alls. Jag är realist.

Rabbinen Var det du som fick honom hit, Magda?

Magnus Nej, jag kom hit helt frivilligt men för Magdas skull.

Rabbinen Visste du vad du gav dig in på?

Magnus Det var tillräckligt för mig att veta att Magda måste ha vetat vad hon gav sig in på.

Magda Han kan både ryska och polska flytande.

Max Vad vi behöver är någon som kan få amerikanerna hit att bomba sönder koncentrationsläger som växer upp som svampar runt omkring oss som bot för Warszawaghattot.

Vojtek Engelmännerna bombar redan tyskarnas städer åt helvete.

Max Just det. De siktar fel. De bara missar så länge Treblinka och Sobibor får stå kvar.

Rabbinen (tar Magnus i handen) Välkommen hit, Magnus. Det är inte något pensionatparadis, men med någon ansträngning kan man åtminstone försöka överleva. (*går vidare*)

Max Nästa hållplats pensionat Auschwitz, med alla slutliga bekvämligheter. Där trivs man så bra så man stannar för evigt.

Vojtek Hör inte på honom. Han är inte klok.

Magnus Jo, han är klok, för han skämtar, och vet mer än vad vi vill veta.

Magda (ser en blond man vid ett bord) Du måste träffa Witold, Magnus.

Magnus Han ser ut som en nazist.

Magda Han är vår kanske viktigaste vän. Han är jude men officer i SS och tillhör en av Tysklands främsta musikerfamiljer. Fadern tvingade honom in i en militärkarriär för att han skulle kunna skydda familjen vid behov, och Reinhard Heydrich utbildade honom.

Magnus Vad gör han här?

Magda Hans bror är här och en av oss. Han är här inkognito. Witold är hans kodnamn.

Magnus En dubbelgångare och superspion?

Magda Någonting ditåt. Han är god vän med min SS-räddare i Budapest.

Witold Lika vacker som någonsin, Magda, om inte vackrare. Något bud till vår gemensamme vän i Budapest?

Magda Nej, men min vän här kommer från honom. Möt Magnus, min barndomskamrat. Han kan ryska.

Witold Du värvar bara de bästa talanger, Magda. Angenämt, broder. Kalla mig Witold, bara en av tusentals andra spioner i Warszawaghattot.

Magnus Varför håller tyskarna ghattot under så sträng bevakning och skickar de hit så många spioner?

Witold För att de vill vara säkra på att judarna aldrig försöker något. Just därför tänker judarna försöka något.

Max (griper in) Vi försöker alltid något men lyckas aldrig med något. Vad är det med oss egentligen? Världens mest förföljda och förtalade folk, alltid satta på undantag, och när vi assimilerar oss och blir perfekta tyskar sätter tyskarna i gång operation judeutrotning bara för att ge bränsle åt fabriken i Auschwitz. Mänskligheten är hysterisk och har alltid varit det, men det var inte vi som började. Allt vi gjort i historien är att försöka ekonomisera hysterin.

Vojtek Nej, vi har alltid levt på den och dragit fördel av den! Vad är hela mänskligheten annat än ett pack som parasiterar och förbrukar naturen? Och vi judar gick alltid först. Det var ju till oss Gud sade att vi skulle råda över naturen! Han visste då verkligen inte vad han gjorde.

Max Blanda inte in Gud i det här. Han har ingenting i eller med Warszawaghattot att göra.

Vojtek Varför är vi här då?

Max Därför att vi hamnat här.

Vojtek Hur hamnade vi här?

Max Hela mänsklighetens eviga dilemma, och ändå var bara mänskligheten själv skyldig till sina egna situationer. Ställ din fråga till tyskarna. De ställer sig precis lika frågande.

Magda Bry dig inte om dem. De bara gagar.

Magnus Men helt fel har de inte.

Witold Mitt namn är Gottfried Schwarzkopf och kan ledigt förekomma här som bror till pianisten Wolfgang Schwarzkopf, en mycket nära vän till pianisten vid pianot.

Magnus Vad kan jag stå till tjänst med?

Witold Mycket. Ni kan ryska och kan utan vidare passera både som ryss, polack, tysk eller jude, då ni har ett helt neutralt utseende. Jag ser er som den potentiellt idealiska kuriren. Jag står i ständig kontakt med Magdas beskyddare Arnold Schönfeld i Budapest, som liksom jag och många andra gärna såg att Hitler avlägsnades, då vi annars måste förlora kriget.

Magnus Vill ni fortsätta det?

Witold Tvärtom, sluta fred, först med ryssarna, då de står närmast. Om ni kunde påskynda deras frammarsch mot Europa kunde kriget snabbare avslutas. Ni skulle kunna egga på dem med att berätta vad tyskarna gör på sin bakgård.

Magnus Warszawaghattot?

Witold Till exempel. Det finns tyvärr många. Theresienstadt är en annan Potemkinkuliss. Max här tycks veta något om Auschwitz.

Max Det äntliga förlovade landet för alla judar! Underhållning dygnet runt med klädinsamlingar, madrassstoppningar, ständig eld i verkstan och en oupphörlig rök ur skorstenen som omedelbart skulle konkurrera ut alla parfymfabriker i Frankrike...

Vojtek Han är tokig.

Max Bevisa det!

Vojtek Bevisa att du har rätt!

Max Åk dit då och se efter! Problemet är att bevisen går ständigt upp i rök.

Magnus (allvarlig) Du skämtar om obehagliga saker, Max.

Max Det är meningen. Folk tar dem alldeles för allvarligt. Det är bara en parentes i historien, som alla andra pogromer, som går över tills de börjar igen. Fråga Farao varför han först var så angelägen om att behålla oss och sedan så ivrig att bli av med oss. Det är till och från hela tiden.

Vojtek Farao är död, din fårskalle.

Max Tror du inte jag vet det? Alla är döda som sitter inne med de rätta svaren. Och Gud har aldrig annat än tigit sedan han begick misstaget att lansera oss.

Vojtek Håll Gud utanför.

Max Det var ju du som försökte få in honom i Warszawaghattot.

Magda (till Witold) Magnus är redo när som helst.

Witold Bra. Vi måste naturligtvis pröva honom först. Både hans polska och ryska måste vara felfri. Sedan får vi lansera honom som kurir, agent och diplomat i särskilda ärenden. Kaffe, mina vänner?

Magnus Har ni kaffe här?

Max Det är svart och liknar kaffe men är vad som helst utom det.

Magnus Det får duga.

Witold Det är inte fullt så giftigt som kaffe men smakar bättre än deras te.

Magda Det går ner, Magnus, jag lovar.

Magnus Jag tål vad som helst.

Witold Ja, det gör man om man överlever Warszawaghattot. *(kallar på en kypare, som genast serverar. Scenen fortsätter avslappnat.)*

Angelika (uppträder, spanar in Witold och Magda) Vem har du nu dragit in hit i ghattot, Magda? En annan spion? En annan kollaboratör med tyskarna som du själv?

Magnus Vem är det?

Witold Angelika Potowski, syster till Peter och Henryk Potowski från den judiska teatern.

Magda Var inte så fördömande och fördomsfull, Angelika.

Angelika Tror du inte jag ser vad du går för? Vem är han?

Magda En poet från Budapest, fullkomligt oskyldig, varken jude eller tysk, vår blivande kontaktman med ryssarna.

Angelika Du flirtar med alla, Magda, och alla kommer att bli vår undergång. Hur kan du tro något gott om någon människa? Hur kan du ha något att göra med den där, *(indikerar Witold,)* representant för överfolket som har som ambition att utrota alla underfolk och använder oss judar bara för att se om det går?

Witold (till Magnus) Jag är van vid henne, Magnus. Hon är hederlig. *(till Angelika)* Just därför är jag här, Angelika, för att gå emot dem och hjälpa er emot dem.

Angelika Din blåögde pajas, du kommer bara att bli mördad av dem som alla andra.

Max Skräms inte bort honom, Angelika. Fastän han är tysk menar han ju faktiskt väl. Vi som undantagsfolk bör väl respektera andra undantag.

Angelika Han kommer hit som sadist för att ta vårt elände i skärskådande och se hur vi dör på gatorna, för att fånga en skymt av ett döende folk innan det förs till schavotten. Njuter du av våra tyfusedemier, de döende åldringarna, tiggarna och barnen på gatorna, ohyran i varje hem, att vi varken har vatten eller elektricitet eller värme, kort sagt, att det är fullkomligt onödigt att avrätta oss eftersom vi dör av oss själva genom ert snillrika byråkratiska system, som förintar hela civilisationen och vi judar, dess äldsta förespråkare, först av alla?

Magnus Hon är rasande.

Witold Tror du inte jag ser det.

Magda Gå hem, Angelika, eller lämna ghettot och res tillbaka till England där du hör hemma. Varför kom du hit tillbaka när du hade en karriär utomlands? Hur kunde du vara så dum?

Angelika Därför att jag kände solidaritet med min familj och mitt folk när den judiska teatern stängdes och spärrades in i ghettot! Och nu kan jag inte fara tillbaka till England för att det är krig! Vet du inte det?

Magda Skrik inte så, Angelika. Du förstör stämningen.

Angelika Tyskland förstörde hela världens stämning när det korade Hitler till sin diktator! Italien förstörde den dessförinnan med att låta Mussolini bli diktator! Och före det visade Ryssland vägen till universell stämningsförstörelse med att etablera en destruktiv diktatur med individens utrotning som mål, det Ryssland som ni ställer ert hopp till och tror att skall rädda er, det Ryssland som kommer att köra över er alla och alla våra länder som en värre ångvält än det någonsin var i det första världskriget!

Magda Bara ryssarna kan rädda oss från tyskarna, Angelika.

Angelika Och tror du de gör det? Nej, de väntar tills tyskarna förintat oss och Polen. Sedan tågar de in och sätter sig på ruinerna och inför samma individutrotningssystem här.

Vojtek Du målar bara fan på väggen, Angelika, till ingen nytta.

Angelika Ni vill inte se verkligheten. Jag ser den. Ni tål den inte. Jag försöker vänja mig vid den för att bättre kunna uthärda den. Och jag lovar er, hur litet ni än vill det, att den kommer oavbrutet att bli värre. Om någon enda här inne överlever för att kunna berätta om det kommer ingen utomstående att tro honom. Om vi överlever deras förintelse kommer vi att anklagas för lögn, sionistisk propaganda och historieförfalskning av framtiden, för att vi upplevde vad vi upplevde.

Max Du är inte rolig, Angelika.

Angelika Det är inte du heller om du tror det.

Magnus Angelika, du bara spyr etter. Tror du det kan göra situationen bättre för någon av oss?

Angelika Och du din gröngöling till utböling, hur tror du att du kan göra det bättre?

Magnus Genom poesi. Jag skall sitta kvar här om allting blir ruiner och dikta sanningen om er, om Warszawaghattot, om alla artisterna och andarna här och låta individen segra över historien.

Angelika Tror du ryssarna och tyskarna bryr sig om det så länge de krigar? Nej, de begraver dig levande, som alla de unga poeter som stupade vid västfronten i förra världskriget.

Magnus Även om jag begravs levande skall min poesi och dess sanning leva.

Szpilman Som musiker måste jag hålla med Magnus. Konsten överlever allt och i synnerhet döden. Om han vill föreviga Warszawaghattot, så låt honom göra det.

Angelika Det är ingenting att föreviga.

Max Det är bara en försvinnande parentes i historien.

Vojtek Tvärtom, det är redan förevigat. Om vi alla skall dö hör vi redan till evigheten, och ingenting kan skada oss. Vi står i så fall på historiens scen nu och för alltid. Vi är oförglömliga. Vi lever. Angelika, du har rätt, men du har fel. Du bortser från det faktum, att hur individen än genomgående har utrotats av historien, av Antikens förgörare, av barbarstormarna med germaner och goter, hunner och vandaler, islamister, turkar och mongoler, av kättarjakter, av de eviga krigen och pogromerna mot oliktankande, så har ändå alltid individen kommit tillbaka i större härlighet i sin integritet än någonsin, och glöm inte, att det är han som skriver historien, som har rätt att för evigt döma idioter som Timur Lenk, Djingis Khan, Nero och Caligula, Ivan den Förskräcklige och Peter den Store, Hitler och Stalin till vanärade massmördare för evigt. Magnus har rätt. Wladyslaw har också rätt, de visar vägen, och det borde du också göra, Angelika.

Angelika (något sorgsen) Min musa har tystnat, överröstad av kriget, som dränkt henne i blod. Den skönhet jag representerade är tyst så länge krigets fulhet dånar.

Magnus (till Magda) Vem var hennes musa?

Magda Hon är sångerska. Hon sjöng vid Covent Garden.

Witold Som tysk önskar jag att jag var polack. Jag skäms för mitt folk. Redan Goethe skämdes för vad han såg oss tyskar förmögna till i fråga om frivilliga psykoser. Redan dårar som Fichte, Hegel och Karl Marx var symptom på den rasistiska galenskapen, liksom Wagner och Nietzsche. Jag ber er här om ursäkt för mitt folk. Jag vet att det inte hjälper, men när ni ser den världsbrand som vi nu satt i gång till mest av allt vårt eget fördärv, så ber jag er minnas, att det var inte en Erasmus, inte en Walter Gropius, inte en Simplicissimus, inte en Goethe eller Schiller, inte en Bach eller Händel, inte en Beethoven eller Brahms, inte en Mendelssohn eller Schumann, inte en Rudolf Steiner eller Albert Einstein som satte i gång den, som alla representerade den tyska kulturen och humanismen, som alltid skall leva vidare, utan den tyska politiken, som är en sådan parentes ni vill göra Warszawaghattot till, som inte är det. *Vojtek* har rätt med Wladyslaw och Magnus. Ingen av oss skall dö för att tyskarna ställt till med Warszawaghattot.

Vojtek Det låter som ett löfte.

Witold Det är ett löfte, som jag inte tror någon behöver hålla, då det troligen besannar sig självt.

Max Så vad lönar det sig att klaga, Angelika, om vi ändå alla skall gå under? Tydligen så lever vi ju alla ändå?

Vojtek Dikta något, Magnus, så att vi får höra om du håller som vår hovpoet.

Magnus Det blir en svår uppgift att göra poesi av de döende barnen i rännstenen, av kloakmugglarna, av de ihjälsvältande gamla, av vägglössen och sänglössen, av frossan och dysenterin, av denna absurda verklighet som inte ens Kafka kunde föreställa sig, av den ständiga terrorn med kulsprutesmattor till vardags, av de ständiga husundersökningarna med förstörda hem och nerskjutna oskyldiga, av helvetet i Pawiakfängelset där de gastkramande skriken av tortyren alltid leder till den tystaste tänkbara död i ett spårlöst försvinnande, av stanken och smutsen, av de oupphörliga förnedrande trakasseriererna...

Angelika Det räcker, Magnus. Vi tror dig.

Vojtek Du har lärt dig snabbt.

Magnus Jag är dock rädd att denna orimliga verklighet måste förbli orimlad.

Max Rimligtvis. Du är nästan lika rolig som jag, men din rolighet rimmar ännu sämre med verkligheten.

Vojtek Var lagom rolig.

Magnus Jag försökte inte ens vara rolig.

Martin (en pojke, kommer in) Tyskarna är här.

Max Tyskarna är alltid här. Och de är alltid roligare än nånsin.

Martin De kommenderar alla judar att genast äntligen lämna ghettot för att få ett nytt förlovat land i form av ett arbetsparadis.

Max Den slutliga lyckan. Nu är den här. Nu slipper vi plågas längre. Vi får en arbetsplats där vi stannar tills vi dör med ett saligt leende av evig lycka på våra läppar, tills vi grinar i evighet, om inte våra ben mals ner för återanvändning i gelatin.

Vojtek Snälla Max, sluta någon gång. Du är aldrig rolig.

Max Nej, för det är bara jag här som håller jämna steg med tyskarna.

Magda (till Martin) Vad mer har du hört?

Martin Särskilda tåg ställs till vårt förfogande, allt för att göra det så bekvämt för oss som möjligt.

Vojtek Vad heter arbetsplatsen?

Martin Auschwitz.

Max Jag visste det. Vårt Austerlitz men bättre upp.

Angelika Det är säkert bättre än Treblinka, för det kan ju inte vara sämre.

Vojtek Vad menar du?

Angelika Jag bara resignerar. Ni kommer alla att gå på det. Liksom ni gick på tåget till Treblinka. Ingen kom tillbaka, och ännu färre kommer tillbaka från Auschwitz.

Vojtek De flesta åkte med till Treblinka för att inget kunde vara värre än här.

Angelika Det är så tyskarna vill att ni ska gå på det. De gör det så helvetiskt som möjligt här för att ni ska tro att vad som helst kan vara bättre, och så åker ni dit.

Magnus Men hur var det kung Lear sade? "Värst är det ej när man kan säga, 'Nu är det som värst.' Då blir det bara ännu värre."

Vojtek Vill du då stanna kvar här, Angelika, i trängseln, i smutsen, i svälten, tyfusen och förnedringen?

Angelika De som stannar stannar för att slåss. Alla andra går under.

Vojtek Även de som slåss går under. Ser du inte det, Angelika? En snöboll i helvetet har större möjlighet att klara sig än en judisk resning i Warszawaghattot mot tyskarna.

Angelika Du pratar om snö mot eld. Jag pratar om eld mot eld, om hat mot hat, om hårt mot hårt, om liv mot död.

Magda Jag är med dig, Angelika.

Angelika Dig din tysketös kommer jag aldrig att kunna tro på.

Witold (bryter upp) Angelika har rätt. Ni måste slåss. Det är er enda chans. Jag måste gå. Ge inte upp. Ni har trots allt vänner till och med i den tyska armén.

Angelika (ropar efter honom) Hur snart gör ni slut på Hitler?

Witold Snarast möjligt. (går)

(Man hör en tysk högtalare utanför. "Achtung! Achtung!" och "Umschlagplatz" är de enda ord som kan identifieras. Resten drunknar i störningar, sprakanden och brist på artikulation.)

Max Signalen. Uppbrott. Emigration. Emancipation. Frihet. Befrielse och arbete. Paradisets ofelbara hägringar.

Vojtek Kom då, så hoppar vi på tåget innan det är för sent.

Max Det är redan för sent.

Vojtek Hur så?

Max Vi sitter redan på tåget.

(Allmänt uppbrott i kaféet. Scenens belysning lämnar åter bara Magda och Magnus kvar.)

Magnus Det är kört, Magda. Vi har ingen chans. Angelika har rätt.

Magda Jag vet. Väpnat våld är vår enda väg ut.

Magnus Nej, kärleken är vår enda väg ut.

Magda Vad menar du?

Magnus Vi måste älska medan vi kan. Sedan är det för sent.

Magda Tala inte med mig om kärlek när världen förgås i krig.

Magnus Desto viktigare är det att vi gör det.

Magda Gör vad?
Magnus Kärlek.
Magda Ge oss en natt, Magnus, och låt den vara i evighet.
Magnus Precis. Det var vad som frälste Goethe och Faust. Mefistofeles trodde att han hade honom fast med löftet att aldrig säga till ögonblicket: "Dröj kvar, ty du är så skönt." Han visste att Faust en gång skulle säga det, och Faust sade det till slut, helt medvetet, men saken är den att han sade det av kärlek. Därför räddades han åt evigheten då det ögonblicket blev hans evighet, vilka brott han än hade gjort sig skyldig till tidigare.
Magda Men det blir inte vår evighet. För oss blir det vårt livs sista och enda ögonblick av kärlek och lycka innan vi måste hänge oss åt dödskampen.
Magnus "Arbeta, som om du fick leva för evigt, men lev, som om du måste dö idag."
Magda Det passar in på oss. Låt oss leva för att arbeta tills vi dör.
Magnus Låt oss aldrig släppa greppet om varandra.
Magda Min älskade, kom in i mig och stanna där.
Magnus Med glädje. *(De går ut tillsammans. Musiken kulminerar men överröstas av bomber och krevader, maskingevärseld och kanonbrak.)*
Magnus *(finner John)* Jag orkar inte mer. Det är för mycket.
John Gör det kort då, men gör det.
Magnus Alla slut är bittra, och inget var bittrare än det.
John Säg inte det. Alla slut är lyckliga, om man kommer ut på andra sidan.
Magnus Det var det vi aldrig gjorde.
John Försök.
(En grupp polska partisaner framträder.)
Magnus Vojtek! Är du här?
Vojtek Jag var aldrig mer än en vanlig polack.
Magnus Du måste väl ändå förstå att vi inte kan lämna de sista judarna kvar att dö där inne utan att de får hjälp?
Vojtek Vi har inga resurser, Magnus. Ryssarna är för långt borta, och själva är vi ännu inte mogna och rustade för ett uppror. Men judarna i ghyttot gör bra ifrån sig, och vi gör vad vi kan: smugglar vapen och förnödenheter.
Magnus Tyskarna bränner metodiskt ner ghyttot kvarter för kvarter med alla människor som finns kvar där.
Vojtek Du behöver inte påminna oss. Vi vet. Men det är tyskarnas första nederlag. De väntade sig aldrig att några judar skulle kunna resa sig mot dem. De blev tagna på sängen.
Magnus Om ni inte hjälper dem är risken att Warszawa blir helt barskrapat på judar.
Vojtek Det är det Stroop och Frank och Müller vill. Men de fattar inte att ett judefritt Warszawa blir lika med ett människolöst Warszawa. Så som tyskarna bär sig åt finns det snart inga människor alls kvar i staden, utom vi och de sista judarna som inte kan annat än underminera dem och bekämpa dem till sista man. Warszawa blir en kyrkogård av namnlösa utbrända ruiner.
Magnus Så ni kan inte hjälpa dem?
Vojtek Tyvärr. När ryssarna kommer kan vi själva göra uppror med deras uppbackning, men innan de är här kan vi inte göra något. Är Magda där och slåss?
Magnus Med k-pist och basker precis som Angelika och alla andra veteraner, som vägrade låta lura sig till Auschwitz.
Vojtek *(omfamnar honom)* Jag är ledsen, Magnus. *(Alla polackerna vill fram och krama honom i sin tur.)*
Magnus Ingen är ledsnare än jag, och vi som ännu är kvar och slåss i ghyttot har varken tårar eller blod kvar att gråta med.
Vojtek Är du på väg till ryssarnas linjer?

Magnus Ja. Partisanerna skall hjälpa mig genom Litauen.
 Vojtek Du behöver mera hjälp än partisanerna, och vi skall ge dig den.
 Magnus Tack, pojkar. *(omhändertas av motståndskämparna)*
 Magda *(framträder ensam med k-pist, basker och härjade kläder och krutrök i ansiktet)*
 Det är slut. Alla är döda utom några få olyckliga undantag. Vi brändes inne levande i en hel stadsdel av tyskarna som inte vågade slåss utan gömde sig bakom eldkastare och granatkastare. Aldrig har historien uppvisat en större feghet än tyskarna i sitt fullständigt sanslösa utrotningskrig mot judarna, ett obeväpnat folk av drömmare och filosofer. Men vi är inte slut ännu. De värsta lever ännu bland judar och tyskar medan, som i alla krig, bara oskyldiga har offrats. Men jag vill inte vara med längre. Jag är trött och lika utbränd som hela Warszawaghattot. Magnus, jag orkar inte längre.
 Magnus Bara litet till. Ryssarna är snart här, och så gör polackerna uppror i hela Warszawa, och så blir vi äntligen befriade och får fred.
 Magda *(klentroget)* Tror du det?
 Magnus Jag vet det. Jag underhandlar ju med dem. Vi kan inte förlora, Magda. Vi har inte kämpat förgäves.
 Magda Det vet vi inte förrän vi är döda.
 Magnus Till dess har vi något att kämpa för.
 Magda Gå till ryssarna, Magnus. Se till att de kommer innan det är för sent. Polackerna får inte misslyckas i sitt uppror.
 Magnus De skall inte misslyckas. Det skall jag se till.
 Magda Gör det, Magnus, och jag skall tro på dig. *(slänger sig helt förbi i en hög på golvet åt sidan)*
 Martin *(kommer in och fram till henne, rör henne som för att väcka henne)* Vi lever, Magda, vi lever.
 Magda *(trött)* Gör vi? När alla är döda? När alla de som överlevt förlorat alla sina familjer? Vi är en handfull som överlevt av en halv miljon, Martin.
 Martin Det spelar ingen roll. Vi lever, och vi har ansvar för livet och måste leva vidare med vårt ansvar för det liv som finns kvar.
 Magda *(omfamnar honom)* Du har rätt, Martin. *(kramar honom och vaggas honom som en lillebror.)*
 Magnus Hur långt tänker du pressa mig?
 John Tills du är igenom allt.
 Magnus Det värsta återstår.
 John Det värsta återstår alltid. Vårt nuvarande liv är bara inledningen till en outhärdlig evighet.
 Magnus Du menar att livet alltid måste vara själva helvetet?
 John Ibland är det det, ofta är det det, men även om det är det alltid kan man alltid göra det bästa av saken.
 Magnus Det kunde vi inte mot slutet av kriget.
 John Jo, det kunde ni, för ni överlevde till och med Warszawaghattot.
 Magnus Och det kom vi understundom att bittert ångra.
 John Varför?
 Magnus Du tvingar mig till det. Du tvingar mig tillbaka in i den yttersta skiten. Du dränker mig på nytt i mina trauman.
 John Det är bara hälsosamt.
 Magnus Tror du?
 John Jag vet det av egen erfarenhet.
 Magnus Öppna er då, alla slussar och dammar för min yttersta förtvivlan, och släpp åter loss de onskans yttersta krafter som i stället för att belöna oss för vad vi gått igenom förintade oss desto grundligare. Välkomna tillbaka, mina bödlar och vedersakare med era mördande stenansikten.

Ryss 1 Jag är ledsen, men vi kan inte hjälpa er.
Magnus (*härskar chockerad*) Vad?
Ryss 1 Vi har våra order.
Magnus Fattar ni inte? Polackerna gör uppror i Warszawa just för att ni finns här på andra sidan stranden! Utan er hade de aldrig satt i gång det!
Ryss 1 Vi fattar, men vi har våra order.
Magnus Ni kan inte svika dem nu! Ni kan inte låta tyskarna förintade dem som de förintade Warszawaghettot för att ingen hjälpte dem! Ni måste hjälpa dem! Ni har ju kanoner och eldkastare, arméer och tanks, det är bara att ge en signal, och tyskarna körs ut ur Warszawa och polackerna får tillbaka sin huvudstad innan den är helt förstörd! Ni kan inte bara stå här och se på och låta det ske!
Ryss 1 Jag är ledsen, men vi har våra order.
Magnus Vem i sin totala inkompetens och okunnighet har gett er ordern?
Ryss 1 Generalissimus själv. Vi kan inte trotsa honom.
Magnus Vad menar han? Hur tänker han egentligen?
Ryss 1 Ingen vet hur kamrat Stalin tänker utom han själv. Vi har bara att lyda.
Magnus Ni menar inte att Stalin vet om Warszawaupproret och låter polackerna offra sig själva utan att lyfta ett finger för att hjälpa dem?
Ryss 1 Kamrat, jag vet inte hur vår store Koba tänker, men jag kan nog spekulera däri bättre än du då jag känner min Sovjetunion. Liksom Lenin gjorde sig av med alla officerare i ryska armén ser nog gärna kamrat Stalin också att alla polska, tjeckiska, ungerska och balkanska officerare är ur vägen när han tågar till Berlin, så att Östeuropa sedan blir lättare för oss att ta över.
Magnus Den totala cynismen med andra ord.
Ryss 1 Kamrat Stalin är strateg. Och jag råder er att fortsätta samarbeta med oss som hittills.
Magnus (*renons*) Vad mera kan jag göra, efter Warszawaghettot förintelse, när jag inte kan hjälpa Warszawapolackernas sista uppror?
Ryss 1 Ni kan ge oss namnen på dem som samarbetade med tyskarna i Warszawaghettot.
Magnus Vad tusan menar ni?
Ryss 1 Ghettot hade aldrig förlorat kampen om det inte förråts inifrån.
Magnus Det förråddes inte inifrån. Tyskarna angrep det utifrån och brände ner det med granat- och eldkastare kvarter för kvarter.
Ryss 1 Det förekom tyskar i Warszawaghettot.
Magnus Ja, vår rabbin var tysk. Det förekom en och annan tysk överlöpare men ingen förrädare.
Ryss 1 Det är det jag menar. De tyskar som förekom i ghettot förrådde inte Tyskland utan hjälpte det genom spioneri och information.
Magnus Tvärtom. De hjälpte oss.
Ryss 1 De måste synas hjälpa er för att kunna fortsätta sin verksamhet. Utan deras information hade tyskarna aldrig varit så väl förberedda på Warszawaghettot uppror som de var, och utan tvekan har samma förrädare även förrått Warszawapolackernas uppror i förväg.
Magnus Ni har fått allt om bakfoten.
Ryss 1 Tvärtom. Vi vet vem vi talar om, och ni känner dem. Kamrat Beria vet allt. Vi vill speciellt gärna veta allt vad ni vet om en viss judinna från Budapest känd som Magda.
Magnus Ni kan inte tro något ont om henne. Hon stred i främsta linjen i ghettot och gör det nu igen i Warszawa!
Ryss 1 Hon hade tyska kontakter.
Magnus Med Hitlers mördare.
Ryss 1 Hitler är inte mördad.

Magnus Inte ännu.

Ryss 1 Så bra som han klarat sig i tjugo år lär han knappast bli det heller. Han har utbildat Gestapo och SS i alltför sträng noggrannhet.

Magnus Jag tror inte jag vet något om Magda som ni inte redan vet.

Ryss 1 Ni växte upp tillsammans med henne. Ni kom efter henne från Budapest efter att tyskarna placerat henne här som sin spion.

Magnus Det är lögn!

Ryss 1 Ni vill således inte samarbeta längre. Korpral! Arrestera honom! (*Magnus arresteras av vakter.*)

Magnus Jag måste tillbaka till Warszawa!

Ryss 1 Det behövs inte. Vårt svek torde bli uppenbart tillräckligt för de stackars självmordsbombande polackerna ändå. Vi kvarhåller er och ämnar använda oss av er för att få grepp om Magda.

Magnus Det får ni aldrig!

Ryss 1 Jag trodde inte ni var så naiv, kamrat Magnus. För ut honom! (*Magnus förs ut med våld och mot hysteriska protester.*)

Stalin och Beria vet vad de vill, och i motsats till hysterikern Hitler begår de inga misstag.
(*till en vakt*) När vi får hand om Magda, så låt henne och kamrat Magnus gärna träffas och överlägga. De kan ha en hel del att upplysa oss om innan vi förhör henne, och hans sällskap kan göra henne mjukare inför förhöret.

Ryss 2 Ja, kamrat överste.

Magnus (i en cell med Magda) Hur skall vi övertyga dem, Magda?

Magda Det går inte. De är ju byråkrater. De vågar inte tänka själva. Det enda de vågar göra är att blint lyda order.

Magnus Men de måste ju bringas till att förstå! De är väl ju ändå mänskliga!

Magda Inte med den terrorbakgrunden, hjärntvättssuppostrade av en diktatur.

Magnus Tänk om de hör vad vi säger?

Magda Det gör de säkert.

Magnus Jag gillrade ingen fälla, Magda. Jag gick själv i fällan utan att ana att de tänkte kvarhålla mig.

Magda De såg dig som en ostbit att locka råttan med, och råttan gick naturligtvis i fällan, men hon har inga tänder, vet ingenting och har ingenting att komma med. I stället för att inse detta enkla faktum tar de för givet att jag måste sitta inne med desto intressantare information.

Magnus Så var det också alltid med Gestapo.

Magda Men jag tror inte de tänker tortera mig. De har ju inte torterat dig.

Magnus Inte ännu.

Magda Vad har du sagt dem?

Magnus Allt vad jag vet.

Magda Alltså ingenting. Och jag vet ännu mindre.

Magnus Vet du vad som hände dem? Witold, Schönfeld, Schwarzkopf och allt vad de hette?

Magda De försvann alla efter attentatet den 20 juli. Ingen vet något om dem. Hitler lär ha avrättat halva befälskåren inklusive Rommel. Alla hade önskat att Hitler skulle stryka med, men det blev motsatsen. Dock strök bara hälften med.

Ryss 1 (kommer in med vakter) Det räcker. För ut Magnus härifrån. Jag vill ha ett samtal med flickan. (*Magnus förs ut.*)

Magda Vad begär ni av mig?

Ryss 1 Alla era tyska kontakter.

Magda Alla mina tyska kontakter var potentiella Hitlermördare.

Ryss 1 Det tror vi inte på, för Hitler lever ännu.

Magda Ni måste ju ändå känna till attentatet.

Ryss 1 Ingen av era kontakter kände till de officerare som avrättades.

Magda Om ni redan känner till mina kontakter har jag ingenting mer att kunna upplysa er om.

Ryss 1 Vi vill veta allt ni vet om er SS-vän Witold.

Magda Det vet ni redan.

Ryss 1 Och Gottfried Schönfeld i Budapest.

Magda Jag har inte sett honom efter Budapest.

Ryss 1 Men ni träffade honom där.

Magda Ja.

Ryss 1 Han upptäckte att ni var judinna och posterade er som spion för SS i Warszawa. Vad hade ni för uppdrag?

Magda Inga alls. Han gav mig kontakten till Witold, som var hemlig Hitlermotståndare som han själv. Schönfeld arbetade för en fredlig avslutning av kriget så fort Hitler skulle vara undanröjd.

Ryss 1 Och det vill ni vi ska tro på?

Magda Det är sanningen.

Ryss 1 Nej, det är den myt ni använde som täckmantel för era egentliga uppdrag i Warszawa.

Magda Ni är då ett hopplöst fall som bara tror på era egna paranoida förvridningar av vad som borde vara självklart i sin enkla logik. Är alla kommunister sådana?

Ryss 1 Reta oss inte. Det gagnar er inte.

Magda Jag retas inte, men ni blir förolämpad för ingenting. Om ni fortsätter så blir ni lika förolämpad vad jag än säger.

Ryss 1 Ni vill således inte samarbeta?

Magda Ursäkta, men ni är ingenting att samarbeta med, för ni fattar ju inte vad man säger.

Ryss 1 Då måste vi skicka er till Moskva som misstänkt för kontraspionage.

Magda Jag har hört att Stalin avrättar vem som helst för blotta misstanken. Jag väntade mig knappast annat.

Ryss 1 Vi har ett ofelbart system som tar hand om all information vi vill ha och utsorterar individer som inte är systemet nyttiga. När vi fått veta vad vi vill av er är ni fri.

Magda Och det vill ni jag skall tro på?

Ryss 1 Ni får bara en chans. Samarbete – eller Moskva.

Magda Jag har ingenting mer att säga er. (lägre) Får Magnus följa med mig?

Ryss 1 Om han vill.

Magda Det är det första tecknet på mänsklighet ni har visat för mig, kamrat.

Ryss 1 Tyvärr lär det också bli det sista. Jag beklagar er halsstarrighet, kamrat.

Magda. Om ni visste vad som väntade er skulle ni vara ödmjukare.

Magda Det är er enkelriktade hårdhets inskränkthet, kamrat, som är problemet, inte min ödmjukhet, som inte kan bli ödmjukare efter att ha överlevt Warszawaghettot, vilket jag nu börjar beklaga att jag gjorde.

Ryss 1 Om ni fortsätter vägra samarbeta kommer de i Moskva att bryta ner er bit för bit tills ingenting finns kvar av er och ni bara blir en grönsak, i bästa fall, att förvaras inspärrad i ett sinnessjukhus för hopplösa kroniker.

Magda Om det är ert system så är hela det systemet ett sinnessjukhus för de hopplösa kroniker som tror på det.

Ryss 1 Jag beklagar er, kamrat.

Magda Jag undanber mig att bli kallad kamrat av en som bara är motsatsen.

Ryss 1 (går utan ett ord vidare)

Magda Jag är rädd att till och med nazisterna i Budapest var bättre än dessa stenhjärtan.

Singh (till John) Går du inte lite väl långt, John? Klarar han det?

John Det får vi se, doktor Singh.

Singh Du riskerar hans mentala hälsa. Han kan få hjärnskador och bestående psykos.

John Ingen risk. Jag känner honom.

Singh Jag är bara orolig för min patient.

John Jag tar allt ansvar. Lita på mig.

Singh Jag önskar jag kunde det.

John Ni är så illa tvungen, doktor Singh. Bara jag kan få honom tillbaka till verkligheten. Han är förlorad om vi lämnar honom där.

Singh Jag hoppas du vet vad du gör.

John Naturligtvis vet jag vad jag gör. Annars skulle jag inte göra det.

Singh Jag följer med men inte utan oro.

John Tack, doktor Singh. Ert överinseende är allt jag behöver för att klara av det.

Magnus Jag släpper dig aldrig, Magda, vad de än gör med oss.

Magda De kan inte skada oss, Magnus. Vi är tillräckligt skadade redan och kan inte bli mer skadade. Sovjetunionen med dess skräckbyråkrati är ett skämt mot Hitler-Tyskland och Warszawaghattot. Kriget är över, och vi lever.

Magnus Ja, det är det enda som betyder något. Men om Sovjet skall vara ett skämt är det inget roligt skämt.

Magda Nej, det är ett misslyckat skämt, dömt att misslyckas. Men du har ingenting att frukta, Magnus. Du bara älskade mig.

Magnus Menar du att du har något att frukta?

Magda Det var jag som kände SS-männen Schönfeld och Schwarzkopf och underhöll kontakten med dem. Därför är jag lika misstänkt som Raoul Wallenberg, som också lär ha skickats hit till Moskva för närmare undersökning. Vad en närmare undersökning innebär i Stalins byråkrati kan vem som helst lista ut: helt enkelt samma spårlösa försvinnande som tyskarna eftersträlvade med sina koncentrationsläger för alla judars och zigenares del. De misslyckades. Stalin har hittills lyckats.

Magnus Det varar nog inte så länge. Stalin är gammal och dödlig.

Magda Men han har arbetat hela sitt liv på att hans totalitära samhällssystem skall fungera bättre än någon människa i det.

Magnus Just därför är systemet dömt att kollapsa. Det kan helt enkelt inte fungera i längden.

Magda Det får du se men inte jag.

Magnus Du är chockerande viss om saken.

Magda Jag väntar på min dom. Du har ingen dom att vänta.

Magnus Likväl sitter jag inte mindre fast i Gulag än du.
(Cellen öppnas. Vakter och en läkare tågar in.)

läkaren Magda Weiss?

Magda Ja.

läkaren För ut den andra.
(Magnus förs brutalt ut.)

Magnus Magda! Magda!

Magda (efter honom) Det är inte farligt, Magnus. Det gör inte ont.

läkaren Ni skall föras till den nionde akademien för psykiatrisk behandling mot er sjukliga oförmåga till samarbete.

Magda Vad tänker ni göra med mig där? Utsätta mig för tvångsmedicinering och elchocksbehandling tills jag inte har någon fungerande hjärna kvar?

läkaren Eftersom ni vägrar dela med er av era minnen är det inte mer än rätt att ni inte själv skall få ha något minne kvar.

Magda Jag skrattar åt er barnsliga diletantism.

läkaren Det lär ni inte göra efter behandlingen. För ut henne! (Vakterna för ut Magda, och cellen stängs. Blackout.)

Magnus Jag fick se henne, John. De visade henne för mig. Ett likgiltigt paket av själlöshet. Hon kände inte ens igen mig. Jag vidrörde hennes kind som för att smeka den, och hon reagerade inte ens. De tog ifrån henne hennes själ. De trodde sig därmed övertyga henne om att hon inte hade någon själ, att hon bara var en kropp i deras våld som de kunde göra vad de ville med och även beröva förstånd, minne och viljekraft, men då dog hon. Ingen organism kan leva utan sin själ. De gjorde kroppen oduglig för henne, för att de inte kunde få ut något av henne, och då lämnade hon den.

John Var det bara av grymhet och sadism de lät dig träffa henne i det tillståndet?

Magnus Jag vet inte. Kanske trodde de att min närvaro kunde bringa lite liv i henne. Kanske tänkte de att de gått för långt med henne. Men inte ens jag kunde hjälpa henne. Inte hela det andra världskriget var så ohyggligt som det ögonblick när jag insåg att jag aldrig mer skulle få någon kontakt med henne fastän jag hade henne framför mig. Hon var en levande död.

John Och du?

Magnus Jag bröt samman. Jag fick ett totalt sammanbrott och kunde bara få fram: "Vad har ni gjort med henne!" under oupphörliga skrik och tårar, tills de sände bort mig. Jag skickades till arbetsläger någonstans i tundran där jag snart frivilligt dog som alla andra.

John Hur fick du veta att hon dog?

Magnus Jag såg det på henne. Hon var döende. Jag hann få det bekräftat att hon åt ingenting och att hon helt naturligt svält sig själv ihjäl. Ingen brydde sig om det. Det fanns miljoner sådana fall i Stalins Sovjetunionen.

John Tack för att du har berättat detta för mig och gått igenom det en gång till.

Magnus Tack för att du engagerade dig.

John Jag var engagerad.

Magnus Menar du att du kände henne? Var du med?

John Gissa vem jag var, Magnus.

Magnus Raoul Wallenberg?

John Nej. Han dog inte.

Magnus Witold?

John Nej.

Magnus Schönfeld?

John Nej.

Magnus Polack eller ungrare?

John Jude.

Magnus Rabbinen?

John Du kände mig väl, Magnus, så att när du förlorade kontakten med mig var det ett så svårt trauma för dig att du aldrig kunde komma över det, inte ens när du återfick kontakten.

Magnus (bleknar) Säg inte att du var – Magda själv?

John Minns du vad vi konstaterade från början? Gamla själar söker upp varandra. Vi är mycket gamla själar, du och jag.

Magnus Magda var ytterst kvinnlig men hade en manlig själ. Du är ytterst manlig men har ändå en kvinnlig själ.

John Hade jag varit man, Magnus, hade jag i andra världskriget kunnat göra mycket mer för Ungern, judarna, ghetton och alla frihetsrörelser. Det att jag var kvinna blev mitt fall då min manliga själ därav blev svårt handikappad. Därför blev jag man i detta liv för att kunna rätta till vad jag misslyckades med. Och jag lyckades. Efter Berlinmurens och järnridåns fall och Sovjetunionens upplösning begav jag mig därför hit till Himalaya för att fortsätta samma verksamhet här mot Kina och dess satellitdiktaturer Burma, Pakistan och Nordkorea för tibetanernas sak. Du får gärna vara med en gång till.

Magnus Jag saknar ord. Jag är med av hela mitt hjärta, men vad kan jag göra?
John Du kan skriva, liksom du kunde det då. Låt mig agitera, men sköt du förevigandet. Låt oss fortsätta vår strävan som evighetens parhästar för idealismen, skönheten, friheten och sanningen mot allt förtryck som bara är barbari och okunnighet.

Magnus Männskligheten är större och okunnigare än någonsin, John.
John Ja. Se det som en utmaning, Magnus. Vi har mycket att göra. Jag talar till dig nu inte som din mångårige kollega eller som Magda, inte som hippie och inte som guru, utan som det som vi alltid är för varandra och tycks ha varit genom tiderna – som en reskamrat och vän. Vi har bara lyckats rekonstruera en av våra resor tillsammans, och vem vet hur många andra vi har gått igenom? Det finns en hel evighet bakåt att utforska som alldeles säkert sträcker sig bortom den kända historien, se på madame Blavatsky som genom sina experiment försökte rekonstruera civilisationer hundra tusen år bakåt i tiden här på jorden, men det är framtiden vi har att leva för och inrikta oss på. Vi kan inte göra om vad som redan gjorts, vi kan inte förbättra gårdagens historia, men vi kan skapa morgondagen, och eftersom vi tydligen i viss mån har den förmågan är det vår skyldighet att göra det och göra det bästa av saken för människligheten, naturen och allt liv. Där har du vår uppgift och vår utmaning, som aldrig tar slut. Vi har alltid bara börjat.

Magnus Jag älskade Magda, John.
John Och därför förlorade du henne för att återfinna henne som vän. Hon förlorade aldrig sin själ. De bara förstörde hennes kropp. Det var mycket i saken jag själv saknade klarhet i, därför drev jag dig så hårt fram genom detta, det var också för mig en egoistisk självterapi, men vi klarade det tillsammans. Nu behöver vi inte återvända dit mer.

Magnus Vet du något om de andra? Witold? Schönfeld? Szpilman? Potowski?
John Wladyslaw Szpilman överlevde räddad till livet av en tysk. Jag tror han spelar och komponerar fortfarande vid hög ålder. Han till och med gifte sig och fick barn. Tyskarna vet jag ingenting om. Canaris blev mördad under Hitlers sista dagar, hängd långsamt i pianotråd efter ohygglig långt utdragen tortyr. Potowskis vet jag ingenting om. Men minns du pojken Martin, som först varnade oss för Treblinka och Umschlagplatz?

Magnus Ja?
John Han klarade sig naturligtvis, och hans historia blev bok och film med titeln "I namn av de mina", en av de många klassikerna om Warszawaghattot. Szpilman skrev också en bok direkt efter kriget som nu har kommit ut på nytt på tyska.

Magnus Men min poesi kom aldrig ut.
John Den finns någonstans, Magnus. En dag kommer den fram. Litteratur har en förmåga att överleva historien.

Singh Jag får välkomna er tillbaka. Det hade aldrig gått, John, om du inte själv varit med.
John Det är det jag menar. Därför var jag med. Men det hade aldrig gått heller utan er, doktor Singh.

Singh Ärligt talat trodde jag aldrig det skulle leda någon vart, men lyckligtvis hade jag fel.
John Ta det som en komplimang, och räkna det till er förtjänst, doktor Singh, att ni hade fel.

Singh Jag tackar för den äran, som jag inte alls förtjänade. Är det något mer jag kan göra för er?
Magnus Stanna kvar, doktor Singh. Lämna oss inte. Hjälp oss vidare genom evighetens svåra törnestic.

Singh I buddhismen söker man en väg ut därifrån och tror sig kunna finna den. Ärligt talat föredrar jag att stanna kvar, för det måste vara bra ensamt där på andra

sidan ute i tomma intet, ungefär som i er kristnas tråkiga paradiset, där det enligt er himmelska reseledare Dante bara svävas på moln och spelas på harpor. Syndare är mycket mera intressanta och stimulerande, för att inte säga utmanande och sporrande, som sällskap.

John Som alltid har ni rätt, doktor Singh.

Singh Nej, min vän, för det mesta har jag lyckligtvis fel.

Phudong, 14.11.2007

Något om karakteriseringarna

Doktor Singh, hindu, i 60-årsåldern men ser äldre ut, kortklippt och rakad, klädd enkelt i vitt, påminner om en gammal romersk senator.

John, mycket långt blondt hår åtminstone ner till midjan och stora öronringar av silver, en klassisk hippie till det yttre, i yngre medelåldern.

Magnus, en helt vanlig människa.

Magda, mörkhårig, mörkt klädd, hår inte längre än till axlarna. Observera hennes utveckling från det ljuvligaste kvinnliga väsen till fullfjädrad partisan i basker med k-pist.

Kvartscenens grupp av hippies är alla prakthippies – extravaganta kläder och utseenden, ju mer, desto bättre.

De tyska officerarna är självklart blonda, kortklippta, strama, kliniskt korrekta.

Folket i ghettot är alla desto ruggigare, ett rent tiggarsläkte, med ett undantag:

Wladyslaw Szpilman, klar och ren.

Naturligtvis måste John och Magda spelas av olika skådespelare.

Som i alla mina pjäser är det önskvärt med så realistisk scenografi som möjligt.

Andra besläktade dramer av samma författare:

Rabbinen
Den perfekta SS-generalen
Budapest
Moljanka